

Steenrode orchis in Meijendel

Tekst en foto's: Rob Böck

Steenrode orchis (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *coccinea*) in de Libellenvallei

Vleeskleurige duinorchis,
Dactylorhiza incarnata subsp. *lobelii*

Groene kikker,
Pelophyllax esculentus

Steenrode orchis,
Dactylorhiza incarnata subsp. *coccinea*

Meijendel (dal van meidoorns) is een zeer gevarieerd duingebied met een oppervlakte van 1875 hectare, gelegen tussen Wassenaar en Scheveningen. Het maakt deel uit van de duinen van Dunea (voorheen Duinwaterbedrijf Zuid-Holland) en wordt jaarlijks bezocht door meer dan een miljoen mensen die graag even aan de drukte van de Randstad willen ontsnappen. Dat lukt goed want het terrein is groot en gevarieerd genoeg om alle bezoekers ongehinderd rust en recreatie te verschaffen.

Op 15 september 2012 hebben toen nog Prins Willem-Alexander en Prinses Máxima gezamenlijk het nieuwe bezoekerscentrum geopend. Vanaf dit centrum zijn diverse, duidelijk gemarkeerde wandel- en fietsroutes aangelegd. Naast het bezoekerscentrum is de grote pannenkoekenboerderij, welbekend bij de geregelde bezoekers van Meijendel. Ook zijn er diverse speelweiden waar je een gezellige picknick kunt houden en waar de kinderen naar hartelust kunnen spelen. Op verschillende plaatsen kan je naar het brede aangrenzende strand lopen.

Fantastische natuur

Het allermooiste van wat Meijendel te bieden heeft is de fantastische natuur. Van eind mei tot midden juli zijn in de vochtige duinvalleien veel wilde orchideeën in bloei. Ook toortsen, teunisbloemen en jacobskruiskruid bloeien er en kleuren delen van het duin geel. Slangenkruid draagt met blauwe bloemen bij aan de rijkdom van het kleuren pallet. In augustus staat de parnas-

sia in de Libellenvallei in volle bloei.

Veel mensen bezoeken Meijendel om er vogels te bewonderen of van hun zang te genieten. Het gebied wordt tot de meest vogelrijke van Nederland gerekend. In april en mei kun je er de nachtegaal horen. Eind mei en juni hoor je de koekoek en, volgens de Vogelwerkgroep Meijendel, de wielewaal. In de late namiddag en avond hoor je elk voorjaar het kwaakconcert van honderden kikkers en padden bij de plassen en meertjes. In het najaar wemelt het er van de paddenstoelen, vooral in de bosrijke delen.

De duinen van Dunea zijn van groot belang voor de watervoorziening. Sinds 1874 wordt het terrein benut

Gevlekte rietorchis,
Dactylorhiza praetermissa var. *junialis*

voor de winning van drinkwater voor de omringende dorpen en steden, waaronder Den Haag. De duinen werken als enorme filters. Het regenwater sijpelt door het duinzand en komt uiteindelijk kristalhelder in kanalen. Om aan de groeiende vraag naar schoon drinkwater te voldoen, wordt sinds de jaren vijftig ook voorgezuiverd rivierwater naar het duin gepompt en aldaar op natuurlijke wijze gefiltreerd. Op de productielocaties van Dunea volgen nog meer zuiveringsstappen. Het drinkwater dat Dunea op deze wijze produceert is van de allerbeste kwaliteit.

Steenrode orchis

Het is niet moeilijk om in Meijndel orchideeën te vinden. Zij groeien in de vochtige duinvalleien. In de Libellenvallei, achter de eerste duinen vanaf het strand, bloeit ieder jaar in mei de Steenrode orchis (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *coccinea*), een in ons land zeldzame ondersoort die meer bekend is van de Britse kustgebieden rond de Ierse Zee. De plantjes zijn klein en gedrongen, meestal niet meer dan tien tot vijftien centimeter hoog. Alleen wanneer zij tussen andere planten of in hoger gras groeien worden zij groter. De felrode baksteenkleur maakt dat je de planten van grote afstand reeds ziet.

Er groeien ook andere orchideeënsoorten zoals de Gevlekte rietorchis (*Dactylorhiza praetermissa* var. *junialis*), de Vleeskleurige duinorchis (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *lobelii*) en de Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*). Op één van onze wandelingen dachten mijn vrouw en ik even dat wij een Vogelnestje (*Neottia nidus-avis*)

zagen, maar dat bleek een Walstrobremraap (*Orobancha caryophyllacea*) te zijn. Dus geen orchidee. Evenals het Vogelnestje heeft deze plant nauwelijks bladgroen. De Walstrobremraap parasiteert op Glad walstro en Geel walstro. Ik heb er wel een paar foto's van gemaakt.

Voor het te laat is

Dunea voert regelmatig structureel onderhoud uit aan de duinen. In 2012 maakte Dunea met behulp van kleine graafmachines de Libellenvallei en een aantal nabijgelegen valleien in het Prinsenduin schoon. De kunstmatige toevoer van rivierwater in combinatie met regen leidt ertoe dat zich op de bodem van de natte valleien een dikke voedselrijke toplaag vormt die ongeschikt is voor veel bijzondere, voor het duin kenmerkende, plantensoorten waaronder de orchideeën.

Er bestaat bij plantenliefhebbers bezorgdheid over het begrazen van het gebied met Konikpaarden en Gallo-wayrunderen. Zij vrezen voor beschadiging van de planten en voor ongewenste bemesting van de grond. Ook groepen belangstellenden, die al dan niet geleid door gidsen dwars door de velden en valleien lopen, kunnen schade veroorzaken aan de zeldzame planten. Als zij nog niet bloeien zijn ze vaak moeilijk te zien. Het bestuur van Dunea is zich gelukkig voldoende bewust van deze bezorgdheden en van de speciale eisen die vooral de orchideeën aan hun leefmilieu stellen. Het zou eeuwig zonde zijn als de zeldzame Steenrode orchis of andere bedreigde plantensoorten in Meijndel de goede intenties van de milieubewuste beheerders niet zouden overleven. •

Moeraswespenorchis, *Epipactis palustris*

Gevlekte rietorchis, *Dactylorhiza praetermissa* var. *junialis*

Walstrobremraap, *Orobancha caryophyllacea*

Steenrode orchis, zo kenmerkend voor Meijndel

